

DEEL I

Drs. H. Kramer

HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES OP VARKENS- EN RUNDVLEES

DEEL II

Drs. H. Kramer

en

Drs. N. Tiemstra

HANDELS-EN VERWERKINGSMARGES OP MELK, BCTER EN KAAS

Interne Nota No. 88

juni 1963

1  
INHOUDSOPGAVE

	Blz.
INLEIDING	5
HOOFDSTUK I VARKENSVLEES	6
1.1. Indeling van varkens naar bestemming en gewicht	6
1.1.1. Indeling naar bestemming	6
1.1.2. Indeling naar gewicht	6
1.2. De handel in varkens	7
1.2.1. Inleiding	7
1.2.2. De handel in vleeswarenvarkens	8
1.2.3. De handel in slagersvarkens	9
1.2.4. De afzet van varkensvlees	9
1.3. Transport, verzekering en heffing	10
1.3.1. Transport van varkens	10
1.3.2. Verzekering en heffing	10
1.4. Slachtrechten, keurloon, slachtloon	11
1.4.1. Slachtrecht en keurloon	11
1.4.2. Slachtloon	12
1.5. Vleestransport	12
1.6. Prijzen	12
1.6.1. Marktprijzen varkens	12
1.6.2. Groothandelsprijzen varkensvlees	12
1.6.3. Kleinhandelsprijzen varkensvlees	13
HOOFDSTUK II DE HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES	23
HOOFDSTUK III RUNDVLEES	25
3.1. Indeling naar kwaliteit	25
3.2. Gemiddeld geslacht gewicht	25
3.3. De handel in slachtrunderen	25
3.4. Transport, verzekering en heffing	25
3.5. Slachtrechten, keurloon, slachtloon	26
3.5.1. Slachtrecht en keurloon	26
3.5.2. Slachtloon	26
3.6. Vleestransport	26
3.7. Prijzen	26
3.7.1. Marktprijzen runderen	26
3.7.2. Groothandelsprijzen rundvlees	27
3.7.3. Kleinhandelsprijzen rundvlees	27
HOOFDSTUK IV DE HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES	29
HOOFDSTUK V CONCLUSIES	31

## INLEIDING

Het doel van het onderzoek naar de handels- en verwerkingsmarges op varkens- en rundvlees is na te gaan langs welke weg het vlees ten slotte bij de consument terecht komt en met welke kosten dit gepaard gaat.

Daarbij dient duidelijk te worden gesteld dat het hier gaat om een constatering van feiten en ontwikkelingen en niet om enigerlei beoordeling van de efficiëncy van het handels- en verwerkingsapparaat.

Evenmin is het de bedoeling een uitspraak te doen over het al of niet te hoog zijn van de handels- en verwerkingsmarges.

HOOFDSTUK I

VARKENSVLEES

1.1. Indeling van varkens naar bestemming en gewicht

1.1.1. Indeling naar bestemming

De in Nederland gemeste varkens worden ingedeeld naar hun bestemming: a. baconvarkens

b. vleeswarenvarkens

c. slagersvarkens

Voor het onderzoek naar handels- en verwerkingsmarges op vlees bestemd voor binnenlandse consumptie is uitgegaan van het slagersvarken. In Nederland is dat voornamelijk het ras Groot Yorkshire.

1.1.2. Indeling naar gewicht

De indeling naar gewicht loopt vrij parallel aan de indeling naar bestemming. Dit geldt zowel voor levend gewicht als voor geslacht gewicht. Als omrekeningsfactor van levend naar geslacht gewicht hanteert men het z.g. aanhoudingspercentage, d.w.z. het geslacht gewicht uitgedrukt als een percentage van het levend gewicht. Voor varkens in de gewichtsgroepen van 80 - 180 kg levend gewicht gelden de volgende aanhoudingspercentages:

levend gewicht in kg

80/90 90/100 100/110 110/120 120/130 130/140 140/150 150/160 160/170 170/180

aanhoudingspercentage

76,7 79,1 79,4 80,3 80,7 81,4 82,0 82,0 82,4 83,0

Bron: L.E.I.

Het is echter gebruikelijk globale aanhoudingspercentages te hanteren: a. voor bacon- en vleeswarenvarkens 80%

b. voor slagersvarkens 82%

Wanneer men echter in aanmerking neemt dat het gemiddeld geslacht gewicht van slagersvarkens sinds 1955 met ongeveer 10 kg is afgenomen, verdient het wellicht aanbeveling het aanhoudingspercentage op globaal 80 te stellen.

Jaar	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Gem. geslacht gewicht (kg)	103,2	99,4	99,7	95,8	97,4	95,3	91,6	92,4

Bron: L.E.I.

Indeling naar gewicht volgens Statistiek van de Marktprijzen (L.E.I.):

Bacon- en vleeswarenvarkens	± 75 - ± 95 kg	levend gewicht		
Slagersvarkens	± 95 - 120 kg	"	"	
"	120 - 150 kg	"	"	
"	>150 kg	"	"	

De grens is niet scherp te trekken. Tussen 95 en 100 kg levend gewicht komen in de groep slagersvarkens ook nog een aantal wat zwaardere vleeswarenvarkens voor. Dit vertroebelt mogelijk een zuivere prijsnotering voor slagersvarkens in de groep 95 - 120 kg levend gewicht. Door een ongewogen rekenkundige middeling van de prijzen van de groep 95 - 120 kg levend gewicht met de prijzen van de groep 120 - 150 kg levend gewicht komt echter een betrouwbare marktprijs voor slagersvarkens tot stand. De groep 150 kg levend gewicht en zwaarder is hierbij buiten beschouwing gelaten.

## 1.2. De handel in varkens

### 1.2.1. Inleiding

Om een indruk te krijgen van de handel in slagersvarkens verdient het aanbeveling ook de handel in vleeswarenvarkens te beschrijven omdat het voor komt dat slagersvarkens worden verhandeld via de vleeswarenvarkenshandel.

Het aantal vleeswaren- en slagersvarkens dat via markten wordt verhandeld is bijzonder gering. Zowel absoluut als uitgedrukt als percentage van het aantal geslachte varkens vertoont de marktaanvoer een teruggang. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat een aantal varkens meermalen op verschillende markten wordt verhandeld.

Tabel 1

VERMARKTINGEN EN SLACHTINGEN

Jaar	1957	1960	1961
Vermarktingen	353.000	351.000	282.000 stuks
Slachtingen	4.190.602	5.233.464	4.852.435 stuks
Vermarkting als % v.d. slachting	8,4	6,7	5,8

Bron: L.E.I.

Bij het marge-onderzoek slagersvarkens is geabstraheerd van de markthandel. De vermarktungskosten (het marktgeld) ad f.0,35 gemiddeld per varken (in 1962 verhoogd tot f.0,60) zijn derhalve niet opgenomen.

1.2.2. De handel in vleeswarenvarkens

De handel in vleeswarenvarkens loopt voornamelijk via twee grote organisaties, te weten de Varkens Inkoop Organisatie (V.I.O.) en de Vee- en Vleesafzetverenigingen die zijn aangesloten bij de Vleescentrale (verwerkingsorganisatie).

De varkenshandel van de V.I.O. loopt via de z.g. Varkensbeurs te Utrecht (elke vrijdagavond). De leden van de V.I.O., 14 vleeswarenfabrieken en 2 grossiers, kopen dan ter beurze de door de V.I.O.-agenten bij de boeren gekochte varkens. De slagersvarkenshandel heeft hier de gelegenheid bij te kopen.

De Vee- en Vleesafzetverenigingen zijn alle coöperatief. Hun afnemer is de Vleescentrale. De wat zwaardere varkens, die derhalve niet geschikt zijn om te worden verwerkt tot vleeswaren, worden afgestoten aan de slagersvarkenshandel, hetzij rechtstreeks, hetzij via de Utrechtse Beurs.

De volgende Vee- en Vleesafzetverenigingen zijn in Nederland werkzaam:

- Drentex : Coöp. Drents-Groningse Vecafzetvereniging
- F.C.E. : Friese Coöp. Vecafzetvereniging
- G.O.S. : Gelders-Overijsselse Coöp.

- C.V.V. : Centrale Coöp. voor Vee en Vlees  
(genaamd West-Nederland)
- SAVECO : Samenwerkende Veeafzet Coöperaties (A.B.T.B. en L.L.T.B.)
- Boxtel : Coöp. Brabantse Vee- en Vleescentrale van de N.C.B.;  
Export Centrale
- CUVA : Coöp. Utrechtse Veeafzetvereniging.

Hiernaast is er nog de particuliere handel in vleeswarenvarkens en de aankopen van de tien vleeswarenfabrieken die lid zijn van de Vagrocom (zie hierna).

### 1.2.3. De handel in slagersvarkens

De handel in slagersvarkens loopt via de particuliere handel en via de varkensgrossierscombinatie, Vagrocom. Bij deze organisatie zijn ca. 40 grossiers en 10 kleine vleeswarenfabrieken aangesloten die hun aankopen verrichten via de commissionairs in varkens (Utrechtse Beurs) of zelf rechtstreeks kopen van de boeren. De leden van de Vagrocom gaan uit van een basisprijs die gebaseerd is op een geslacht gewicht van 67-85 kg. De klasse 86-90 kg geslacht gewicht is f.0,05 per kg lager dan de basisprijs, de klasse 91-100 kg f.0,10, de klasse 101-110 kg f.0,15 lager. De Vagrocom hanteert bovendien een quoteringsysteem waarbij men uitgaat van de gemiddelde weekomzet in het voorgaande jaar. Wekelijks wordt nu bepaald welk percentage van zijn basisomzet elk lid mag kopen. Bij gering aanbod wordt het percentage lager gesteld, bij ruim aanbod hoger. Overschrijding van de quote wordt beboet, koopt men minder dan ontvangt men een premie.

Bij verkoop via de commissionair in varkens dient de verkoper een commissie te betalen die gemiddeld  $1\frac{1}{2}\%$  van de brutoverkoopprijs bedraagt.

### 1.2.4. De afzet van varkensvlees

De afzet van halve varkens aan de slager loopt sterk terug. Omstreeks 1953 was dit nog  $\frac{2}{3}$  van de totale afzet, in 1963 slechts  $\frac{1}{5}$ . De afzet van het z.g. afgesneden vlees stijgt daarentegen snel waarbij in aanmerking moet worden genomen dat de grossier de voor de slager moeilijk verkoopbare stukken zelf dient af te zetten tegen gewoonlijk lage prijzen. Vooral nu de worstmakerij en de vleeswarenfabricage

grotendeels buiten het werkgebied van de slaggers zijn komen te liggen zijn de mogelijkheden voor de slaggers om afvallen en minder goed verkoopbare stukken te verwerken sterk verminderd en in veel gevallen zelfs geheel verdwenen.

De gemiddelde afzet van varkensvlees door de grossier (groothandelaar):

- carbonaden : aan de slaggers
- buiken : in de winter aan de slaggers;  
in de zomer ca.  $\frac{1}{4}$  aan de slaggers en ca.  $\frac{3}{4}$  in de vrieskluis of bestemd voor export
- hammen : ca.  $\frac{1}{3}$  aan de slaggers (o.a. voor hamlappen),  
ca.  $\frac{2}{3}$  aan de vleeswarenfabrieken
- schouders : ca.  $\frac{1}{10}$  aan de slaggers en ca.  $\frac{9}{10}$  aan de vleeswarenfabrieken
- spek : dik rugspek 's winters aan de slaggers of bestemd voor export, 's zomers aan de vleeswarenfabrieken;  
het z.g. fabricagespek (dun) aan de vleeswarenfabrieken.

Een aantal z.g. volksslagerijen nemen de afgemeste zeugen af, vooral in de grote steden in het westen. Het vlees is van behoorlijke kwaliteit, de vezel is echter grover dan die van de lichtere slaggersvarkens.

### 1.3 Transport, verzekering en heffing

#### 1.3.1. Transport van varkens

Het transport van de boerderij naar de slachtplaats of abattoir komt voor rekening van de grossier. De kosten bedragen gemiddeld f.2,- per varken inclusief transportverzekering. In sommige gevallen verzorgen de grossiers het vervoer zelf in plaats van de veevervoerder omdat deze grossiers vaak handelen in biggen en "lege" ritten dus kunnen worden vermeden omdat er nu ook een heenvracht is.

#### 1.3.2. Verzekering en heffing

Tegen een betrekkelijk geringe premie moet de verkoper het varken tegen afkeuring of voorwaardelijke goedkeuring verzekeren bij de



Stichting Centraal Bureau voor Slachtveeverzekeringen C.B.S. In 1956 bedroeg de premie per varken, ongeacht het gewicht, f.0,75. Met ingang van 1 april 1957 werd de premie verhoogd met een door het C.B.S. aan het Produktschap voor Vee en Vlees af te dragen heffing van f.0,10 per varken. Deze heffing is bestemd ten behoeve van het "Fonds ter financiering van maatregelen ter bevordering van de kwaliteitsverbetering van de varkensstapel en van het verbruik van vlees en vleeswaren". In 1958 bedroeg de premie f.0,75 en de heffing f.0,10. In 1959 werd de premie verhoogd met f.0,10 tot f.0,85. De heffing bleef ongewijzigd. In 1960 werd de premie enige keren verlaagd. De gemiddelde premie bedroeg in dat jaar f.0,77. De heffing werd op 31 oktober 1960 verhoogd tot f.0,20. In 1961 bedroeg de premie f.0,75 en de heffing f.0,20.

#### 1.4. Slachtrecht, keurloon en slachtloon

##### 1.4.1. Slachtrecht en keurloon

De slachtrechten of slachtgelden, waarbij het z.g. keurloon is inbegrepen, van de gemeentelijke abattoirs lopen van gemeente tot gemeente zeer sterk uiteen. Ter illustratie de slachtgelden inclusief keurloon 1963 van enkele abattoirs: Den Haag f.5,40 per varken (> 125 kg levend gewicht f.6,60); Rotterdam f.5,- p.v.; Leiden f.8,50 p.v.; Deventer f.3,60 p.v.; Middelburg f.11,50 p.v.; Hoorn f.7,- p.v.; Schiedam f.6,- p.v. (bron: Stichting Centraal Bur. voor Slachtveeverzekeringen).

Voor het marge-onderzoek zijn de slachtgelden van Den Haag aangehouden. De gemeente Den Haag stelt voor f.5,40 (f.6,60) ter beschikking: slachtruimte incl. koelruimte, weegapparatuur, werkruimte voor afsteken en uitbenen, personeel w.o. keurmeesters. De slachtrechten in Den Haag zijn sinds 1955 niet verhoogd.

De vleesgrossiers in Den Haag kunnen het vlees in het slachthuis in speciaal daartoe ter beschikking gestelde ruimten bewerken. Het vleestransport naar de slaggers geschiedt dus rechtstreeks vanaf het abattoir door speciale vleesvervoerders.

In Rotterdam daarentegen bestaan deze faciliteiten in het abattoir voor de vleesgrossiers niet. Hier moet het vlees eerst naar de werkruimte van de grossier worden getransporteerd. Dit kost de vleesgrossier gem. f.1,- per varken.

#### 1.4.2. Slachtloon

Het slachten geschiedt door loonslachters. Het tarief in Den Haag bedroeg in 1955 f.3,25 per varken en is geleidelijk gestegen tot f.3,50 in 1963. De loonslachters in Rotterdam rekenen f.2,80 per varken (1963).

#### 1.5. Vleestransport

In Den Haag wordt het vleestransport naar de slagers verzorgd door speciale vleesvervoerders. In Rotterdam verzorgen de grossiers het vleesvervoer zelf hetgeen onrendabele ritten tot gevolg heeft. Coördinatie van het vleesvervoer stuit hier op onwil.

#### 1.6. Prijzen

##### 1.6.1. Marktprijzen van varkens

De prijzen van varkens zijn overgenomen uit de Statistiek van de Marktprijzen (L.E.I.). Zie ook 1.1.2. Deze gegevens zijn ontleend aan de noteringen van de Utrechtse Beurs, de prijzen van de Vee- en Vleesafzetverenigingen en de geringe markthandel.

Om de prijs af-boerderij af te leiden dient de brutomarktprijs te worden verminderd met de premie voor slachtveeverzekering, de heffing van het P.V.V. (1.3.2.) en de commissie ad  $1\frac{1}{2}\%$ .

Tabel 2

ONGEWOGGEN REKENKUNDIG GEMIDDELDE BRUTOMARKTPRIJZEN VAN VARKENS PER KG  
GESLACHT GEWICHT

Jaar	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Per kg.	f.2,19	f.2,09	f.2,17	f.2,19	f.1,94	f.2,21

Bron: L.E.I.

##### 1.6.2. Groothandelsprijzen van varkensvlees

Voor het marge-onderzoek is gebruik gemaakt van de prijzen zoals deze door het Bedrijfsschap voor het Slagersbedrijf worden berekend uit de in de vakbladen gepubliceerde noteringen.

1.6.3. Kleinhandelsprijzen van varkensvlees

DE VOOR DIT ONDERZOEK GEBRUIKTE KLEINHANDELSPRIJZEN ZIJN EVENEMENS VERKREGEN VAN HET BEDRIJFSSCHAP VOOR HET SLAGERSBEDRIJF OP VOORWAARDE DAT DEZE PRIJZEN EN DE MET BEHULP VAN DIE PRIJZEN BEREKENDE BRUTO-WINSTMARGES UITSLUITEND MOGEN WORDEN GEBRUIKT VOOR INTERNE STUDIE BINNEN HET L.E.I. PUBLIKATIE IS NIET TOEGESTAAN.

Berekening van de prijzen per kg varkensvlees geschiedt met behulp van onderstaande calculatie:

calculatie van 100 kg varkensvlees aangevoerd bij de slager:

14,2 kg magere lappen	à f..... per kg = f.....	
5,0 kg haascarbonade	à f..... per kg = f.....	
4,4 kg ribcarbonade	à f..... per kg = f.....	
5,2 kg schoudercarbonade	à f..... per kg = f.....	
10,0 kg gehakt	à f..... per kg = f.....	
10,2 kg doorregen buiklap- pen zonder zwoerd en been	à f..... per kg = f.....	
13,2 kg vet spek	à f..... per kg = f.....	
<u>62,2 kg</u>		= f..... (a)
16,3 kg vette snippers	à f..... per kg = f.....	
3,4 kg reuzel	à f..... per kg = f.....	
0,3 kg nieren	à f..... per kg = f.....	
2,6 kg poten	à f..... per kg = f.....	
3,7 kg zwoerd	à f..... per kg = f.....	
5,6 kg benen	à f..... per kg = f.....	
<u>31,9 kg</u>		= f..... (b)
<u>5,9 kg indrogen en inwegen</u>		= f. nul (c)
100 kg		= f. (a+b+c)
Prijs per kg varkensvlees =	<u>f.(a+b+c)</u>	
	100	

Tabel 3

GROOTHANDELS- EN KLEINHANDELSPRIJZEN PER KG. VARKENSVLEES

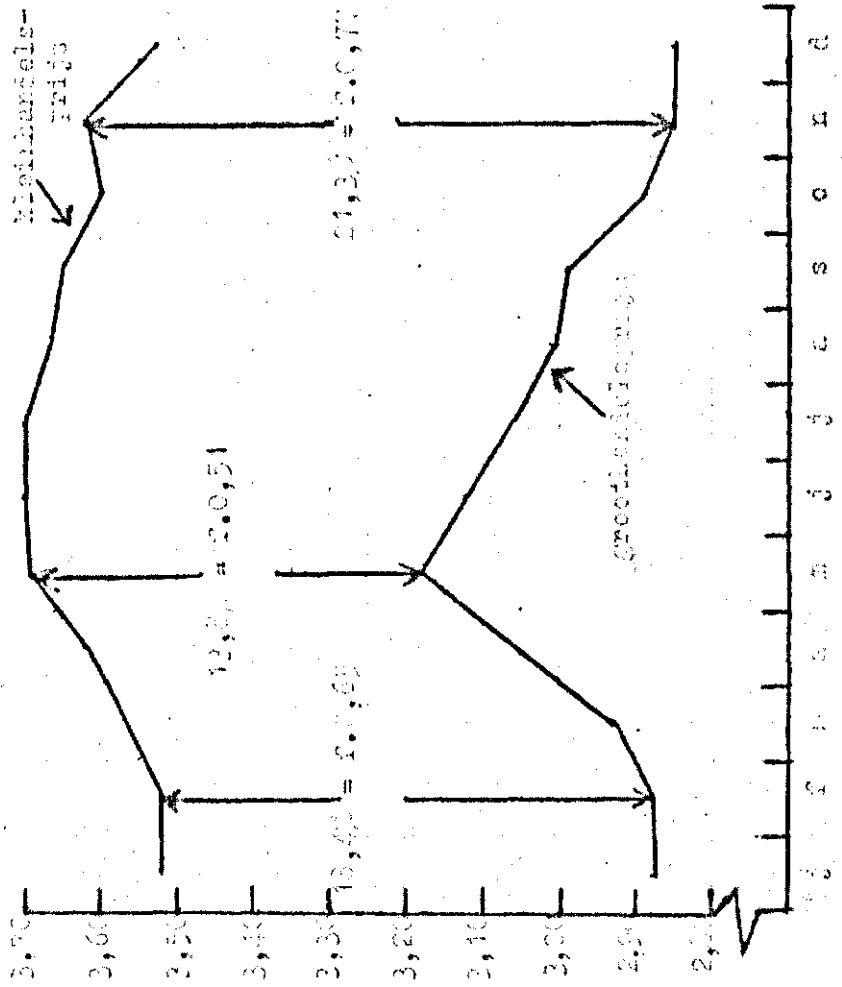
	1956		1957		1958		1959		1960		1961	
	K	G	K	G	K	G	K	G	K	G	K	G
Half jan.	2,67	2,19	2,95	2,43		2,07		2,41		2,07		2,44
Eind jan.	2,69	2,13	2,88	2,33	2,48	2,06	2,63	2,35	2,46	2,02	2,69	2,49
Half febr.	2,67	2,14	2,88	2,30		2,09		2,36		1,97		2,48
Eind febr.	2,67	2,15	2,88	2,26	2,43	2,10	2,61	2,32	2,42	1,97	2,68	2,42
Half mrt.	2,63	2,11	2,85	2,23		2,19		2,33		1,92		2,45
Eind mrt.	2,63	2,09	2,81	2,16	2,46	2,27	2,58	2,32	2,34	1,90	2,70	2,46
Half april	2,64	2,09	2,83	2,17		2,27		2,25		1,88		2,47
Eind april	2,62	2,08	2,85	2,19	2,45	2,19	2,57	2,20	2,37	1,92	2,70	2,37
Half mei	2,65	2,08	2,83	2,18		2,21		2,21		2,06		2,39
Eind mei	2,71	2,13	2,83	2,18	2,48	2,22	2,57	2,21	2,42	2,-	2,70	2,27
Half juni	2,71	2,18	2,86	2,20		2,16		2,20		1,99		2,35
Eind juni	2,74	2,18	2,81	2,19	2,48	2,21	2,59	2,25	2,42	1,98	2,72	2,37
Half juli	2,86	2,27	2,85	2,18		2,20		2,26		2,03		2,40
Eind juli	2,87	2,31	2,89	2,28	2,54	2,26	2,63	2,29	2,47	2,08	2,72	2,46
Half aug.	2,92	2,33	2,90	2,27		2,27		2,34		2,13		2,42
Eind aug.	2,95	2,41	2,86	2,25	2,59	2,32	2,61	2,36	2,47	2,13	2,71	2,38
Half sep.	2,95	2,43	2,83	2,22		2,31		2,37		2,10		2,32
Eind sep.	2,96	2,50	2,80	2,16	2,57	2,36	2,63	2,37	2,50	2,17	2,63	2,21
Half okt.	2,95	2,47	2,77	2,11		2,34		2,34		2,19		2,16
Eind okt.	2,91	2,39	2,73	2,05	2,68	2,38	2,59	2,29	2,52	2,15	2,59	2,10
Half nov.	2,94	2,37	2,69	1,99		2,41		2,26		2,15		2,07
Eind nov.	2,95	2,41	2,69	2,02	2,71	2,43	2,59	2,23	2,55	2,19	2,61	2,22
Half dec.	2,98	2,42	2,73	2,08		2,42		2,20		2,25		2,10
Eind dec.	3,-	2,44	-	2,09	2,73	2,11	2,65	2,40	2,59	2,13	2,65	2,35

K = kleinhandelsprijs; G = groothandelsprijs.

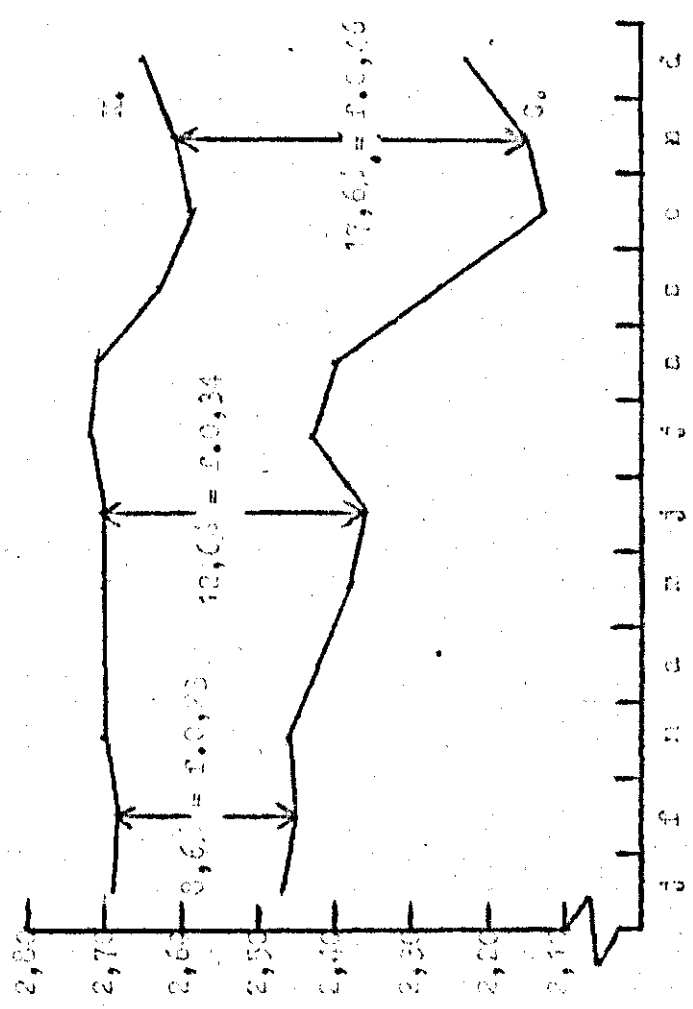
In grafiek I is voor 1961 het verloop van groothandels- en kleinhandelsprijzen geschetst waaruit duidelijk blijkt dat over het algemeen de fluctuaties van de kleinhandelsprijzen aanzienlijk geringer zijn dan de fluctuaties in de groothandelsprijzen. De kleinhandelsprijzen "bufferen" dus. Volgens de slaggers ter wille van de consument die stabiele vleesprijzen zou wensen.

In de grafieken II en III zijn de fluctuaties van de groothandelsprijzen t.o.v. de kleinhandelsprijzen weergegeven met behulp van indexcijfers. Ook hier blijkt duidelijk het stabielere karakter van de kleinhandelsprijzen.

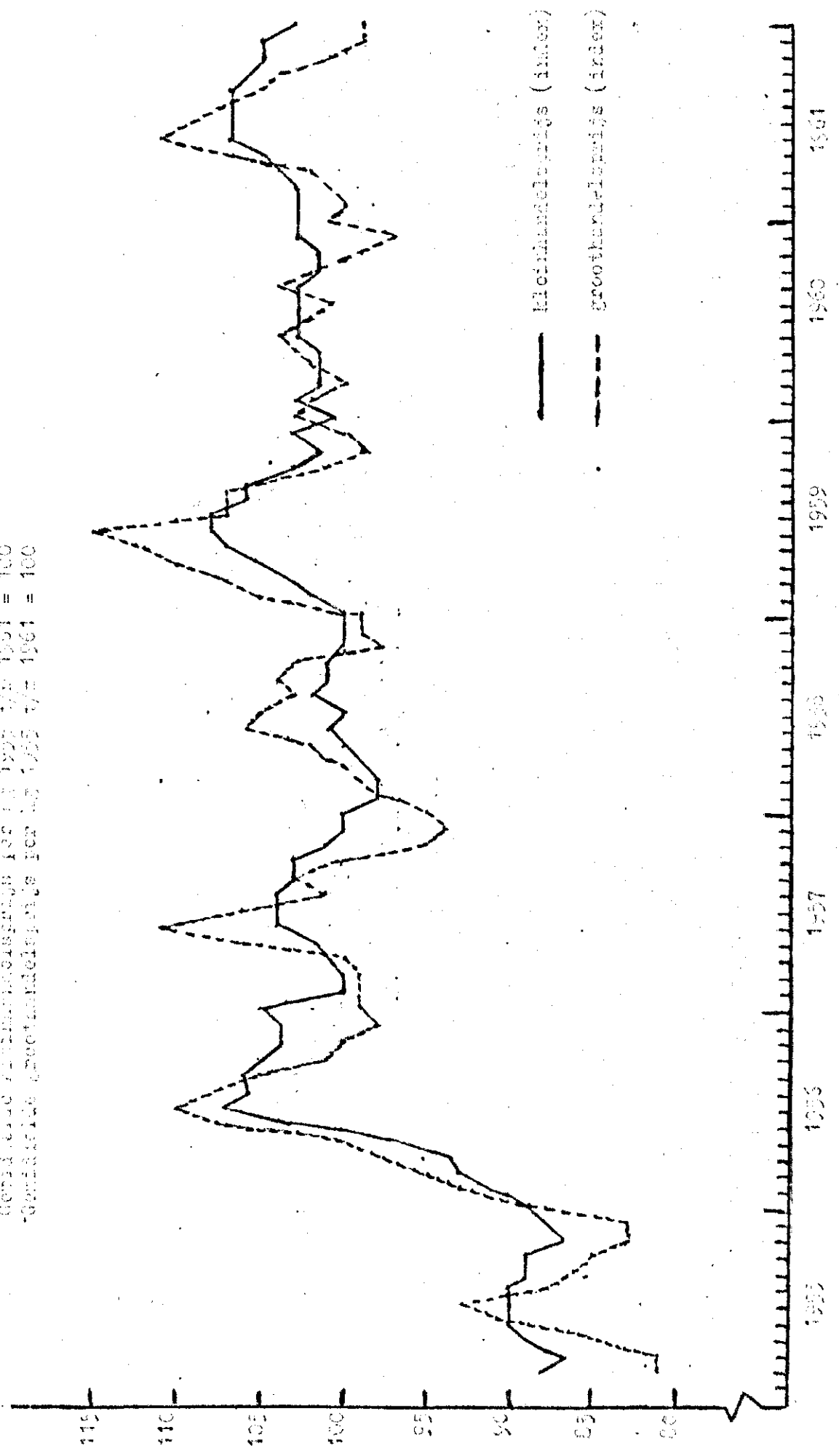
Ertragsverloos van rundvees (per kg) 1961



Ertragsverloos van varkensvees (per kg) 1961



Gedurende de periode 1955-1961 is de waarde van de Waardering (index) 100  
Gedurende de periode 1955-1961 is de waarde van de Waardering (index) 100



HOOFDSTUK II

DE HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES

De in tabel 4 vermelde handels- en verwerkingsmarges zijn, behalve aan de in hoofdstuk I genoemde gegevens, ook ontleend aan gegevens verkregen van diverse vleesgroothandelaren en vleesvervoerders.

Tabel 4

HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES PER VARKEN

	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Prijs af-boerderij	213,68	204,40	204,77	210,11	182,11	199,40
Commissie	3,26	3,12	3,12	3,20	2,77	3,04
Verzekering+heffing PVV	0,75	0,85	0,85	0,95	0,89	0,95
Bruto marktprijs (Gem. gesl. gewicht x gem. bruto marktpr. p.kg)	217,69	208,37	207,89	213,31	184,88	202,44
Transport naar abattoir	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-
Slachtrecht + keurloon (Den Haag)	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40
Loon slachter (Den Haag)	3,28	3,32	3,35	3,38	3,44	3,50
Vleestransport (rijloon) (Den Haag)	2,82	2,90	2,97	3,08	3,20	3,35
	231,19	221,99	221,61	227,17	198,92	216,69
Gem. opbrengst afvallen	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50
Bruto marge groothandel	223,69	214,49	214,11	219,67	191,42	209,19
	0,95	3,85	0,48	4,35	3,94	6,07
Verkoopprijs groothandel (gem.gesl.gew. x gem. groothandelsprijs per kg)	224,64	218,34	214,59	224,02	195,36	215,26
Kleinhandelsmarge (bruto)	53,68	63,81	29,70	29,22	39,08	29,31
Kleinhandelsprijs (gem.gesl.gew. x gem. kleinhandelsprijs per kg.)	278,32	282,15	244,29	253,2	234,44	244,57

Uitgedrukt als percentage van de kleinhandelsprijs bedragen de kleinhandels- of slagersmarges (bruto):

1956	1957	1958	1959	1960	1961
19,3%	22,6%	12,2%	11,5%	16,7%	12%

De nu volgende tabel toont de handels- en verwerkingsmarges per maand in 1961.



## HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES PER MAAND IN 1961

	jan.	feb.	mrt.	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Prijs af-boerderij	208,17	214,49	212,68	207,28	201,86	198,25	204,57	204,57	188,33	180,21	179,30	177,50
Commissie	3,19	3,19	3,26	3,17	3,09	3,04	3,13	3,13	2,88	2,76	2,75	2,72
Verzekering + heffing PVV	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15
Bruto marktprijs	212,51	218,92	217,09	211,60	206,10	202,44	208,85	208,85	192,36	184,12	183,20	181,37
Transport naar abattoir	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-	2,-
Slachtrecht + keurloon	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40
Loon slachter	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50
Rijloon	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35
Opbrengst afvallen (minus)	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50
Marge groothandel	219,26	225,67	223,84	218,35	212,85	209,19	215,60	215,60	199,11	190,87	189,95	188,12
Verkoopprijs	6,99	-1,25	1,50	3,32	5,16	6,99	6,99	4,24	7,91	4,24	6,99	16,15
groothandel	226,25	224,42	225,34	221,67	218,01	216,18	222,59	219,84	207,02	195,11	196,94	204,27
Kleinhandelsmarge (bruto)	20,15	21,07	21,98	25,65	29,31	31,14	26,56	28,40	33,89	42,13	42,14	38,47
Kleinhandelsprijs	246,40	245,49	247,32	247,32	247,32	247,32	249,15	248,24	240,91	237,24	239,08	242,74
Slagersmarge in % v.d. kleinh.prijs	8,2	8,6	8,9	10,4	11,8	12,6	10,7	11,4	14,1	17,7	17,6	15,8

## HOOFDSTUK III

### RUNDVLEES

#### 3.1. Indeling naar kwaliteit

Slachtkoeien worden ingedeeld in vier kwaliteitssoorten. De extra-kwaliteit en de z.g. worstkoeien (4e kwaliteit) zijn buiten beschouwing gelaten. Voor het marge-onderzoek is uitgegaan van 2e en 3e kwaliteit (andere indeling: A en B runderen).

#### 3.2. Gemiddeld geslacht gewicht

Hiervoor is gebruik gemaakt van de gegevens uit de Maandstatistieken voor de Landbouw van het Centraal Bureau voor de Statistiek:

Jaar	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Gem. gesl. gewicht	284	287	290	289	285	285	287 (kg)

De aanhoudingspercentages bedragen:

voor 1e kwaliteit (extra-kwaliteit) 62

voor 2e kwaliteit 58

voor 3e kwaliteit 54

voor worstkoeien 50

Bron: L.E.I. (zie ook Hoofdstuk I par. 1.1.2.)

#### 3.3. De handel in slachtrunderen

De handel in slachtrunderen in Nederland voltrekt zich voor het overgrote deel via de veemarkten.

De beloning voor de veehandelaar bedraagt gemiddeld 2% van de bruto marktprijs. De boer dient tevens het marktgeld te betalen: 1955-1958 f.0,60; 1958-1962 f.0,75; 1963 f.1,-.

#### 3.4. Transport, verzekering en heffing

Het transport naar de markt komt voor rekening van de boer. De kosten, inclusief transportverzekering, bedroegen in de jaren 1956 t/m 1961 gemiddeld f.7,50 per rund. De premie voor de slachtveeverzekering komt eveneens voor rekening van de boer:

	1956	1957	1958	1959	1960	1961
gemiddeld	f.9,47	f.9,89	f.10,63	f.10,91	f.11,09	f.10
per rund						

Met ingang van 1-11-61 werd de premie verhoogd met een door de Stichting Centraal Bureau voor Slachtveeverzekeringen CBS aan het Produktschap voor Vee en Vlees af te dragen heffing van f.0,25 per rund. Deze heffing is bestemd ten behoeve van het "Fonds bevordering verbruik vlees en vleeswaren 1961". Het transport van het rund van de markt naar het abattoir komt voor rekening van de grossier. De kosten, inclusief transportverzekering, bedroegen in de jaren 1956 t/m 1961 gemiddeld f.7,50 per rund.

### 3.5. Slachtrechten, keurloon, slachtloon

#### 3.5.1. Slachtrecht en keurloon

De slachtrechten of slachtgelden, waarbij het z.g. keurloon is inbegrepen, lopen van gemeente tot gemeente voor runderen minder sterk uiteen dan voor varkens. Ter illustratie de slachtgelden inclusief keurloon 1963 van enkele abattoirs: Den Haag f.12,- per stuk (sinds 1955 ongewijzigd), (f.9,- per stuk 1923-1955); Rotterdam f.10,- per stuk; Schiedam f.15,- per stuk; Hoorn f.13,- per stuk.(zie ook par. 1.4.1.)

#### 3.5.2. Slachtloon

Het slachten geschiedt door loonslachters. Het tarief in Den Haag bedroeg in 1955 f.9,- per rund en is geleidelijk gestegen tot f.10,- in 1963.

### 3.6. Vleestransport

Het vleestransport naar de slaggers wordt in Den Haag verzorgd door speciale vleesvervoerders. Tot hun taak behoort (in Den Haag) ook het z.g. "afsteken", d.w.z. het in voor- en achterbouten verdelen van het geslachte rund.

### 3.7. Prijzen

#### 3.7.1. Marktprijzen runderen

De prijzen van runderen zijn overgenomen uit de Statistiek van de Marktprijzen van het L.E.I. (zie ook par. 3.1.). Om de prijs af-boerderij af te leiden dient de bruto-marktprijs te worden verminderd met de premie voor slachtveeverzekering, de heffing van het PVV sinds 1-11-61 en de beloning voor de veehandelaar ad 2% van de bruto-marktprijs.

Rekenkundig gemiddelde (ongewogen) bruto marktprijzen van 2e en 3e soort runderen, A en B:

jaar	1956	1957	1958	1959	1960	1961
per kg	2,84	2,79	2,79	2,93	2,80	2,89

Bron: L.E.I.

### 3.7.2. Groothandelsprijzen rundvlees

Voor het marge-onderzoek is gebruik gemaakt van de prijzen zoals deze door het Bedrijfsschap voor het Slagersbedrijf zijn berekend uit de in de vakbladen gepubliceerde noteringen.

### 3.7.3. Kleinhandelsprijzen rundvlees

Zie hiervoor ook par. 1.6.3.

Berekening van de prijzen per kg rundvlees geschiedt met behulp van onderstaande calculatie.

100 kg rundvlees aangevoerd bij de slager

0,9 kg	haas	à f.....	per kg	= f.....
5,5 "	biefstuk	à f.....	" "	= f.....
10,1 "	roastbeef en lende	à f.....	" "	= f.....
5,5 "	rib	à f.....	" "	= f.....
13,8 "	magere lappen	à f.....	" "	= f.....
12,9 "	doorregen lappen	à f.....	" "	= f.....
3,7 "	soepvlees	à f.....	" "	= f.....
14,7 "	gehakt	à f.....	" "	= f.....
6,5 "	rauw rundvet	à f.....	" "	= f.....
<hr/>				
73,6 kg				= f..... (a)
1,9 kg	vellen	à f.....	" "	= f.....
5,5 "	mergbenen	à f.....	" "	= f.....
11,0 "	overige benen	à f.....	" "	= f.....
<hr/>				
18,4 kg				= f..... (b)
8,0 "	inwegen en indrogen			= f. nul (c)
<hr/>				
100 kg				= f. (a+b+c)

Prijs per kg rundvlees f.  $\frac{(a+b+c)}{100}$

Tabel 6

GROOTHANDELS- EN KLEINHANDELSPRIJZEN PER KG RUNDVLEES 1956 t/m 1961

	1956		1957		1958		1959		1960		1961	
	K	G	K	G	K	G	K	G	K	G	K	G
Half jan.	3,11	2,64	3,48	2,84		2,82		3,03		2,94		2,86
Eind jan.	3,13	2,65	3,45	2,80	3,38	2,80	3,52	3,02	3,54	2,88	3,53	2,87
Half febr.	3,17	2,71	3,45	2,81		2,81		3,07		2,86		2,88
Eind febr.	3,20	2,74	3,46	2,86	3,39	2,81	3,55	3,06	3,51	2,87	3,53	2,88
Half mrt.	3,20	2,71	3,47	2,85		2,84		3,12		2,89		2,89
Eind mrt.	3,23	2,74	3,48	2,88	3,42	2,91	3,61	3,18	3,52	2,92	3,57	2,97
Half april	3,30	2,80	3,50	2,98		2,95		3,20		2,95		3,03
Eind april	3,37	2,91	3,54	3,10	3,43	2,92	3,68	3,24	3,52	2,97	3,62	3,06
Half mei	3,46	2,97	3,59	3,16		2,98		3,34		2,99		3,20
Eind mei	3,64	3,14	3,59	3,21	3,48	3,09	3,71	3,23	3,56	2,97	3,69	3,16
Half juni	3,67	3,21	3,59	3,11		3,07		3,13		2,96		3,11
Eind juni	3,67	3,12	3,58	2,95	3,46	2,98	3,71	3,-	3,56	2,91	3,70	3,13
Half juli	3,65	3,06	3,57	2,90		2,97		3,08		2,88		3,07
Eind juli	3,65	3,07	3,61	2,91	3,50	2,94	3,65	3,05	3,57	2,88	3,70	3,05
Half aug.	3,66	3,06	3,56	2,91		2,95		3,01		2,99		3,03
Eind aug.	3,63	2,99	3,54	2,96	3,48	2,98	3,64	3,-	3,56	2,96	3,67	2,99
Half sep.	3,62	2,93	3,56	2,91		2,99		2,91		2,94		3,01
Eind sep.	3,60	2,87	3,53	2,82	3,48	2,91	3,56	2,89	3,51	2,91	3,65	2,97
Half okt.	3,60	2,90	3,49	2,71		2,81		2,82		2,86		2,93
Eind okt.	3,59	2,83	3,47	2,72	3,44	2,80	3,52	2,85	3,50	2,79	3,60	2,85
Half nov.	3,57	2,82	3,44	2,70		2,80		2,86		2,76		2,84
Eind nov.	3,58	2,81	3,44	2,69	3,45	2,84	3,54	2,87	3,55	2,82	3,62	2,85
Half dec.	3,60	2,80	3,45	2,72		2,87		2,91		2,83		2,88
Eind dec.	3,60	2,84		2,72	3,44	2,78	3,49	2,98	3,56	2,92	3,53	2,82

K = kleinhandelsprijs; G = groothandelsprijs

HOOFDSTUK IV

DE HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES

De in tabel 7 vermelde handels- en verwerkingsmarges zijn, behalve aan de in hoofdstuk III genoemde gegevens, ook ontleend aan gegevens verkregen van diverse vleesgroothandelaren en vleesvervoerders.

Tabel 7

HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES PER RUND

	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Prijs af-boerderij	781,21	774,93	771,30	799,19	762,14	793,61
Slachtverzekering (+heffing m.i.v. 1-11-61)	9,47	9,89	10,63	10,91	11,09	10,98
Transport naar markt	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50
Marktgeld	0,60	0,60	0,75	0,75	0,75	0,75
Commissie veehandel	16,30	16,18	16,13	16,70	15,96	16,59
<b>Bruto marktprijs</b>	<b>815,08</b>	<b>809,10</b>	<b>806,31</b>	<b>835,05</b>	<b>798,-</b>	<b>829,43</b>
Transport naar abattoir	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50
Slachtrecht + keur- loon (Den Haag)	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-
Loon slachter	9,15	9,30	9,45	9,60	9,75	9,90
<b>Opbrengst huid, kop, long, hart, lever, magen en darmen (minus)</b>	<b>-65,-</b>	<b>-65,-</b>	<b>-65,-</b>	<b>-65,-</b>	<b>-65,-</b>	<b>-65,-</b>
<b>Vleestransport (rijloon + afsteken)</b>	<b>778,73</b>	<b>770,90</b>	<b>770,26</b>	<b>799,15</b>	<b>762,25</b>	<b>793,83</b>
	10,36	10,72	11,08	11,44	11,80	12,16
<b>Groothandelsmarge (bruto)</b>	<b>789,09</b>	<b>781,62</b>	<b>781,34</b>	<b>810,59</b>	<b>774,05</b>	<b>805,99</b>
	40,34	53,38	53,87	52,96	52,45	46,40
<b>Verkoopprijs grooth. Kleinhandelsmarge (bruto)</b>	<b>829,43</b>	<b>835,20</b>	<b>835,21</b>	<b>863,55</b>	<b>826,50</b>	<b>852,39</b>
	169,33	185,60	158,95	162,45	182,40	186,55
<b>Kleinhandelsprijs</b>	<b>998,76</b>	<b>1020,80</b>	<b>994,16</b>	<b>1026,-</b>	<b>1008,90</b>	<b>1038,94</b>
<b>Kleinhandelsmarge als percentage v.d. kleinhandelsprijs</b>	<b>16,9</b>	<b>18,2</b>	<b>16</b>	<b>15,8</b>	<b>18,1</b>	<b>18</b>

De nu volgende tabel toont de handels- en verwerkingsmarges per maand in 1961.

## HANDELS- EN VERWERKINGSCHARGES PER MAAND IN 1961

1961	jan.	febr.	mrt.	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Prijs af-boerderij	765,49	771,16	782,37	790,60	810,02	830,53	833,46	830,70	816,32	768,40	748,75	759,82
Slachtverz.+heffing	10,98	10,98	10,98	10,98	10,98	10,98	10,98	10,98	10,98	10,98	11,23	11,23
Transport naar markt	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50
Marktgeld	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Commissie veehandel	16,01	16,13	16,36	16,53	16,92	17,34	17,40	17,35	17,05	16,07	15,68	15,90
Bruto marktprijs	800,73	806,52	817,96	826,36	846,17	867,10	870,09	867,28	852,60	803,70	783,91	795,20
Transport naar												
abattoir	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50
Slachtrecht + keurloon	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-	12,-
Loon slachter	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90
Opbrengst huid, kop etc.	830,13	835,92	847,36	855,76	875,57	896,50	899,49	896,68	882,-	833,10	813,31	824,60
	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-	65,-
Vleestransport	765,13	770,92	782,36	790,76	810,57	831,50	834,49	831,68	817,-	768,10	748,31	759,60
	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16	12,16
Bruto grooth.marge	777,29	783,08	794,52	802,92	822,73	843,66	846,65	843,84	829,16	780,26	760,47	771,76
	46,40	40,60	43,46	54,57	77,21	61,14	43,81	38,09	37,94	43,39	46,08	37,64
Verkoopprijs grooth.	823,69	823,68	837,98	857,49	899,94	904,80	890,46	881,93	867,10	823,65	806,55	809,40
Bruto kleinh.marge	189,42	185,90	183,04	166,97	144,33	168,20	186,24	193,38	191,40	202,35	218,31	193,12
Kleinhandelsprijs	1013,11	1009,58	1021,02	1024,46	1044,27	1073,-	1076,70	1075,31	1058,50	1026,-	1024,86	1002,52
Kleinhandelsmarge												
als percentage van de kleinhandelsprijs	18,7	18,4	17,9	16,3	13,8	15,7	17,3	18	18,1	19,7	21,3	19,3

HOOFDSTUK V

CONCLUSIES

Bij vergelijking van de bruto winstmarges op varkens- en rundvlees, zoals deze zijn berekend uit de gegevens van het Bedrijfsschap voor het Slagersbedrijf en de bruto winstmarges, zoals deze zijn berekend door het Economisch Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf (EIM), treden aanzienlijke verschillen op. Daarbij dient voorop te worden gesteld dat de door het EIM in zijn Statistieken voor het Slagersbedrijf (bruto- en nettomarges, explicitatiekosten) gepubliceerde gegevens betrekking hebben op de gehele omzet, dus inclusief vleeswaren en bij-artikelen.

	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Bruto marges varkensvlees(Bedr.schap)	19,3%	22,6%	12,2%	11,5%	16,7%	12%
Bruto marges rundvlees ( " )	16,9%	18,2%	16,0%	15,8%	18,1%	18%
Bruto marges gehele omzet(EIM) (1960 niet gepubliceerd)	+20%	+22%	+21%	+21,5%	-	+22%

Men is geneigd deze verschillen toe te schrijven aan de marges op vleeswaren en bij-artikelen (soepen, conserven, zoals blikgroenten, soepgroenten, visconserven en vruchten in blik, margarine, diepvriesprodukten waaronder kip, groente, vis en gevogelte; kruidenierswaren in engere zin zoals koffie, thee, biscuit, maïzena, macaroni, tafelzuren en boterhambelg; zuivelprodukten waaronder kaas, boter en koffiemelk; eieren; verse kippen en kuikens; croquetten; bami; nassi-goreng etc.; dranken w.o. frisdranken, bier, wijn en limonades; zuurkool en andere artikelen). Indien men echter in aanmerking neemt dat de bij-artikelen gemiddeld slechts ca. 5% van de totale inkoop uitmaken, de eigen-fabriek vleeswaren ca. 7%, de inkoopvleeswaren ca. 8% en het vlees ca. 80%, dan zouden de bruto winstmarges op bij-artikelen wel bijzonder hoog moeten zijn om het verschil met de door het EIM gepubliceerde marges te kunnen overbruggen. Het tegendeel is echter waar want volgens de Statistiek voor het Slagersbedrijf 1961 (No. XXIV)(EIM) "is de verkoop van bij-artikelen bij een aantal slagers van meer dan ondergeschikt belang"



terwijl "dooreengenomen die bij-artikelen tegen een wat lagere marge dan slagerijprodukten worden verkocht".

Met stelligheid mag worden aangenomen dat de door het EIM en de door het Bedrijfsschap voor het Slagersbedrijf genoemde gegevens juist zijn. De enige aannemelijke verklaring voor het geconstateerde verschil in de bruto-marges zou kunnen worden gevonden bij vergelijking van de door het Bedrijfsschap gehanteerde vleescalculaties (par. 1.6.3.) met de calculatie die de slagers gebruiken. De slager immers is niet verplicht het vlees uit te snijden overeenkomstig de calculatie van het Bedrijfsschap. Het is zeer aannemelijk te veronderstellen dat de slager meer duurder vlees en minder goedkoper vlees uitsnijdt dan de Bedrijfsschapscalculatie aangeeft. Wat volgens de Bedrijfsschapscalculatie geen biefstuk meer is kan door de slager veelal nog wel als biefstuk worden verkocht. Ook het vermalsen van een lap tot biefstuk wordt veelvuldig toegepast. De consument proeft immers over het algemeen het verschil toch niet.

Deze en andere afwijkingen van de door het Bedrijfsschap gehanteerde calculatie leiden tot een hogere prijs per kg vlees en dus tot een hogere bruto winstmarge.

Drs. H. Kramer  
en  
Drs. N. Tiemstra

HANDELS- EN VERWERKINGSMARGES OP MELK, BOTER EN KAAS

Interne Nota No. 88

Juni 1963

## INHOUDSOPGAVE

INLEIDING		Blz.
		37
HOOFDSTUK	I CONSUMPTIEMELK	38
	1.1. Handels- en verwerkingsmarges	38
	1.2. Verwerkingskosten consumptiemelkbedrijf	40
	1.3. Aanvoerkosten	40
HOOFDSTUK	II BOTER	42
	2.1. Handels- en verwerkingsmarges	42
	2.2. Verwerkingskosten	42
HOOFDSTUK	III KAAS	43
	3.1. Handels- en verwerkingsmarges	43
	3.2. Verwerkingskosten	44
	3.3. Plaats van aankoop van kaas	44

## INLEIDING

Voor het onderzoek naar de handels- en verwerkingsmarges op melk, boter en kaas is gebruik gemaakt van gegevens van het Produktschap voor zuivel, de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond (FNZ) en van de Coöperatieve Melk Centrale G.A. (CMC).

Ten aanzien van de marges op boter en kaas dient te worden opgemerkt dat het niet mogelijk is gebleken deze marges te differentiëren. De reden is niet uitsluitend het ontbreken van voldoende gegevens, maar meer nog de onvergelykbaarheid van kleinhandels- en groothandelsprijzen, bij kaas veroorzaakt door de sterke kwaliteits- en ouderdomsverschillen, bij boter door de functie van dit produkt als "lok"- of "boks"artikel.

HOOFDSTUK I

CONSUMPTIEMELK

1.1. Handels- en verwerkingsmarges

Opbouw van de prijs van losse consumptiemelk (flessemelk 1960/61 (bron: FNZ) en 1961/62 (bron: CMC))

	1960/61	1961/62
Garantieprijs voor melk met 3,7% vet	2,50 ct/kg	28,50 ct/kg
Toeslag ondernemersbeloning voor de boer	0,90 " "	0,90 " "
	29,40 " "	29,40 " "
Vervoer melk van boerderij naar fabriek	0,96 " "	0,98 " "
	30,36 " "	30,38 " "
Verwerkingskosten consumptiemelkbedrijf (incl. administratieve heffing Productschap voor Zuivel)	3,04 " "	3,20 " "
	33,40 " "	33,58 " "
Opbrengst van boter en karnemelk door afroming tot 3% vet (incl. overheveling aandeel heffing karnemelk)	3,89 " "	3,33 " "
	29,51 " "	30,25 " "
Opbrengst 0,971 kg gestandaardiseerde melk (er is nl. melkvet aan de melk onttrokken) per kg	30,40 " "	31,15 " "
per liter	31,31 " "	32,03 " "
Kosten aantrekken melk in de winter en andere kosten (aanvullingsmelk)	1,24 " "	1,57 " "
Vervoerkosten melk naar de melkbezorger	0,80 " "	0,95 " "
Marge van de melkbezorger	6,45 " "	7,45 " "
Diversen (eventuele nabetaaling?)	1,20 " "	
Prijs losse melk	41,- ct/kg	42,- ct/kg

Meerkosten flessemelk 1961/61 ca. 4 cent per liter, in 1961/62 ca. 5 cent per liter. De kosten van het bottelen (dus verwerkingskosten) bedragen hiervan ca. 3 cent, resp. 4 cent. De rest betekent grotendeels een verhoging van de marge van de melkbezorger.

Een andere wijze van opbouw is de volgende:

1961/62

Basismelkprijs consumptiemelkbedrijf	17,55 ct/kg
Aanvoerkosten	0,98 " "
Administratieve heffing	0,13 " "
Verwerkingskosten	3,07 " "
	<hr/>
	21,73 " "
Opbrengst boter 0,932 kg à 3,38 = 3,15 ct/kg	
Opbrengst karnemelk 1,985 kg à 9,04 = <u>0,18 ct/kg</u>	3,33 " "
	<hr/>
97,083 kg gestandaardiseerde melk	18,40 " "
d.i. per 100 l (omrek.factor 1,0313)	19,53
per liter	19,53 ct/liter
Toegestane surplus voor cons. melk (verreken.prijs minus basismelkprijs + zuivel- of kaaswaarde)	12,41 " "
Kosten voor betaling naar kwaliteit	0,09 " "
	<hr/>
	32,03 " "
Vervoerkosten melk naar de melkbezorger z.g. aanvullingsmelk	0,95 " "
	1,57 " "
	<hr/>
	34,55 " "
Marge van de melkbezorger	<u>7,45 " "</u>
Prijs losse melk	42,00 ct/liter

Verscheidene consumptiemelkbedrijven verstrekken aan de melkbezorgers jaarlijks een bepaald bedrag ter dekking van bepaalde niet nader genoemde kosten. Deze betaling kan worden opgevat als een nabetaaling die de bruto-marge verhoogt.

1.2. Verwerkingskosten consumptiemelkbedrijf

Tabel 9

VERWERKINGSKOSTEN LOSSE CONSUMPTIEMELK PER 100 LTR. MELK

	Datum van ingang								
	april	april	april	april	april	april	april	april	april
	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Lonen, salarissen en sociale voorz.	0,70	0,76	0,73	0,80	0,81	0,84	0,96	0,97	1,02
Toezicht op en verzorging personeel	0,04	0,04	0,04	0,06	0,06	0,07	0,06	0,06	0,07
Afschrijvingen	0,19	0,22	0,23	0,24	0,25	0,29	0,25	0,26	0,26
Rente+ondern.winst	0,16	0,18	0,19	0,20	0,21	0,24	0,32	0,34	0,34
Huisvesting	0,06	0,05	0,05	0,06	0,06	0,08	0,08	0,08	0,08
Reparatie en onderhoud inventaris	0,12	0,12	0,12	0,13	0,12	0,14	0,14	0,12	0,14
Electriciteit	0,05	0,05	0,05	0,05	0,06	0,07	0,06	0,06	0,06
Ketelhuis: brandst.	0,17	0,16	0,15	0,20	0,16	0,13	0,10	0,09	0,10
overige kosten	0,09	0,08	0,08	0,09	0,09	0,08	0,08	0,07	0,08
Water	0,05	0,05	0,05	0,05	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05
Koelen	0,14	0,13	0,14	0,15	0,16	0,17	0,16	0,15	0,15
Laboratorium	0,10	0,11	0,11	0,14	0,13	0,14	0,13	0,20	0,21
Overige kosten	0,27	0,27	0,29	0,27	0,31	0,35	0,32	0,29	0,30
Plas- en vetverl.	0,31	0,31	0,30	0,31	0,23	0,25	0,27	0,28	0,28
	2,45	2,53	2,53	2,75	2,71	2,91	2,98	3,02	3,14

Bron: P.Z.

1.3. Aanvoerkosten

De gemiddelde aanvoerkosten zijn in Nederland betrekkelijk weinig gestegen. De opbouw van deze kosten wordt weergegeven in tabel No. 10.

Tabel 10

AANVOERKOSTEN PER 100 KG MELK

	Datum van ingang								
	april 1954	april 1955	april 1956	april 1957	april 1958	april 1959	april 1960	april 1961	april 1962
Gemiddelde geheel Nederland	0,82½	0,84½	0,82½	0,87	0,89	0,86	0,88	0,82	0,85
Bussenkosten	0,07½	0,07½	0,07½	0,08	0,08	0,08	0,08	0,03	0,03
	0,90	0,92	0,90	0,95	0,97	0,94	0,96	0,85	0,88
Kosten veeverbe- tering enz.								0,10	0,10
								0,95	0,98

Bron: P.Z.

In het verleden werden in de aanvoerkosten de volledige bussenkosten ten bedrage van ca. 0,08 cent per 100 kg opgenomen. Thans slechts ca. 0,03 cent, nl. dat deel van de bussenkosten dat door de fabrieken niet aan de veehouders in rekening wordt gebracht.



HOOFDSTUK II

BOTER

2.1. Handels- en verwerkingsmarges

Gemiddeld is het verschil tussen de groothandelsinkoopprijs en de consumentenprijs per kg f.0,40 - f.0,50. De groothandelsmarge bedraagt gemiddeld f.0,10 - f.0,15 per kg. De kleinhandelsmarge is moeilijk vast te stellen omdat de consumentenprijzen sterk fluctueren: 1961/62 f.3,68 - f.4,60 per kg verse boter. In 1962/63 waren de volgende prijsnoteringen bekend: keukenboter f.2,80 per kg; koelhuisboter f.3,16 - f.3,80 per kg; verse boter f.3,68 - f.4,16 per kg.

2.2. Verwerkingskosten

Tabel 11

VERWERKINGSKOSTEN BOTER PER 100 kg  
VOLLE MELK

	Datum van ingang								
	april 1954	april 1955	april 1956	april 1957	april 1958	april 1959	april 1960	april 1961	april 1962
Lonen, salaris- sen en soc.voorz.	0,54	0,56	0,57	0,64	0,64	0,61	0,66	0,64	0,64
Energie	0,19	0,20	0,21	0,26	0,25	0,21	0,17	0,17	0,16
Rente + ondern. winst	0,23	0,24	0,24	0,25	0,25	0,24	0,31	0,32	0,30
Afschrijvingen	0,26	0,27	0,28	0,29	0,29	0,29	0,30	0,30	0,28
Onderhoud	0,13	0,10	0,09	0,08	0,09	0,08	0,09	0,09	0,10
Overige kosten	0,17	0,18	0,18	0,21	0,21	0,21	0,20	0,21	0,20
	1,52	1,55	1,57	1,73	1,73	1,64	1,73	1,73	1,68

Bron PZ.

HOOFDSTUK III

KAAS

3.1. Handels- en verwerkingsmarges

Evenals dat voor boter het geval is, kunnen de handels- en verwerkingsmarges op kaas slechts globaal worden berekend.

Gemiddeld ontvangt de melkveehouder 57% van de consumentenprijs, de kaasfabriek of de kaasafdeling van de zuivelfabriek 13% en de groot- en kleinhandel (inclusief transport) 30%.

De meeste kaas wordt ca. 12 dagen na de produktie afgestoten aan de kaaspakhuizen. De gemiddelde opslagkosten bedragen per 4 maanden ca. f.0,20 per kg kaas.

Tabel 12 geeft de producentenprijzen en consumentenprijzen van Goudse en Edammer kaas (jonge en belegen kaas).

Tabel 12

VERGELIJKING PRODUCENTENPRIJZEN EN CONSUMENTENPRIJZEN GOUDSE EN EDAMMER KAAS

	Leeuwarden 1) notering in ct/kg			Consumentenprijzen 2) ct/kg						Leeuwarden 1) notering ct/kg			Cons.prijzen 2) ct/kg		
	van Goudse kaas			van <u>jonge</u> kaas			van <u>bel.</u> kaas			van Edam. kaas			van <u>jonge</u> E.kaas		
	1962	1961	verschil	1962	1961	verschil	1962	1961	verschil	1962	1961	verschil	1962	1961	verschil
jan.	193	208	-15	288	288	-	334	328	6	182	192	-10	270	274	-4
febr.	195	192	3	288	288	-	334	330	4	185	178	7	268	274	-6
mrt.	198	184	14	288	282	6	334	330	4	186	173	13	268	266	2
april	195	184	11	288	282	6	334	332	2	185	173	12	272	266	6
mei	195	184 <sup>1</sup>	10 <sup>1</sup>	288	282	6	332	332	-	182	173	9	272	264	8
juni	195	185	10	288	284	4	334	336	-2	182	174	8	272	264	8
juli	195	180	15	288	284	4	334	334	-	182	171	11	272	266	6
aug.	195	181	14	290	284	6	336	334	2	182	169	13	270	264	6
sep.	196	184	12	290	284	6	336	336	-	188	173	15	270	264	6
okt.	198	195	3	290	286	4	334	334	-	190	183	7	270	264	6
nov.	198	198	-	292	290	2	336	336	-	190	184	6	272	272	-
dec.	206	192	14		290			336		197	181	16		278	

Bron: 1) PZ-maandgemiddelde van wekelijkse notering.

2) maandstatistiek van kleinhandelsprijzen.

Ten aanzien van de C.B.S.-kaasprijzen dient men in aanmerking te nemen dat deze prijzen zijn opgebouwd als ongewogen gemiddelden van de op basis van een steekproef in 34 gemeenten in Nederland in een reeks detailhandelszaken opgenomen prijzen van jonge en belegen Goudse en Edammer kaas. Bij een prijsvariatie van b.v. f.0,25 - f.0,35 per ons betekent dit dat elke prijs in de gemiddelde prijs tot uitdrukking komt, ongeacht de door de consument tegen die prijzen gekochte hoeveelheden, die bij het C.B.S. niet bekend zijn. Een gewogen gemiddelde prijs kan dus niet worden gegeven.

### 3.2. Verwerkingskosten

Tabel 13

VERWERKINGSKOSTEN VOLVETTE FABRIEKSKAAS PER 100 kg  
VOLLE MELK

	Datum van ingang									
	april 1954	april 1955	april 1956	april 1957	april 1958	april 1959	april 1960	april 1961	april 1962	
Lonen, salarissen, soc.voorz.	1,15	1,19	1,08	1,27	1,30	1,30	1,40	1,38	1,31	
Energie	0,30	0,25	0,29	0,33	0,34	0,32	0,30	0,30	0,27	
Rente en ondernemers winst	0,33	0,33	0,33	0,34	0,34	0,34	0,51	0,54	0,50	
Afschrijvingen	0,36	0,37	0,37	0,39	0,39	0,40	0,44	0,44	0,45	
Onderhoud	0,13	0,12	0,10	0,10	0,10	0,13	0,14	0,14	0,16	
Overige kosten	0,41	0,41	0,40	0,43	0,43	0,45	0,71	0,61	0,58	
	2,68	2,67	2,57	2,86	2,90	2,94	3,50	3,47	3,27	

Bron: PZ.

### 3.3. Plaats van aankoop van kaas

Tabel 14

PLAATS VAN AANKOOP VAN KAAS, UITGEDRUKT ALS EEN PERCENTAGE  
VAN DE TOTALE AANKOPEN PER SOORT

Plaats van aankoop	Goudse kaas		Edammer kaas	
	1959	1962	1959	1962
Woning	21	18	19	21
Markt/boerderij	13	12	7	8
Melk- en zuivelhandel	23	23	21	26
Zelfbedieningszaak (kruideniers)	9	20	15	20
Niet-zelfbedieningszaak (kruideniers)	34	27	38	25
	100	100	100	100

Bron: N.I.A.M.